

Šilėnų mitologinis šaltinis

Turistinė vertė

Sinonimai

Šilėnų I šaltinis

Koordinatės

LKS: 567136; 6066724
(išplova ties liepteliu)

Adresas

Vilniaus r. sav., Zujūnų sen., Šilėnų k. ŠV pakraštys. Šaltinis liejasi padrėkusiame pažemėjime apie 80–200 m į Š–ŠV nuo bažnyčios. Jis pasiekiamas taku, išmintu nuo bažnyčios, arba, iš kitos pusės, nuo keliuko, vedančio palei kapines į Mikališkes, pakeliui pro regyklą ir šaltinį „Akis“. Ties kaimo kapinėmis esančioje keliuko ir tako sankirtoje pastatyta medinė informacinė nuoroda (Šilėnų mitologinis šaltinis, 0,2 km). Neries regioninio parko teritorija, Šilėnų etnokultūrinis draustinis

Aplinka

Dzūkų aukštumos Neries pralaužtinis senslėnis Šilėnų–Sviliškės kilpoje, senoji pleistoceninė (fIIb1) viršsalpinė terasa. Dešinysis Neries krantas, apiplokšte pakopa (100–110 m NN) Š–ŠR paslėnyje pakilusia apie 30–40 m virš upės vagos. Šilėnų kaimas ir šaltinis nuo Neries nutolęs apie 1–2 km ir yra Sviliškės kilpos sąsmaukoje. Jis atsiveria iš gruntinio smėlinių nuogulų sluoksnio, šių fluvioglacialinių (fIIIb1) darinių su pelkių (bIV) nuosėdomis kontaktinėje (sąlyčio) zonoje.

Atsiveriančios versmės yra pelkaitės ŠR pakraštyje, iš po plono dengiančių durpingų nuosėdų ir miško juodžemio sluoksnio. Versmės ištaka ir išskaidytos vandens prisiurbusios išgraužos atsiveria apie 102–103 m NN altitudėse. Iš dviejų „akelių“ subėgęs vanduo siaura išplova teka į PV, ir šioje atkarpoje ties lieptuku šaltinio vandens semiamasi iki šiol. Toliau šis nedidelis skaidrus, tačiau geležies prieskonio turinčio vandens upeliūkštis teka į didesnę pelkę tarp Šilėnų ir Naujosios Rėvos, kur pasklinda žemumoje.

Dabartinė būklė, kaptazas

Šaltinio aplinka tvarkinga, prižiūrima. Keli pradiniai šaltinio ištakos židiniai atsiveria padrėkusiame, klampiam durpingame dirvožemyje. Į pagrindinę išplovą jų vanduo subėga net keliais srauteliais, išvagojusiais juodalksniais apaugusį lėkšto šlaitelio įlinkį. Vanduo vangiai veržiasi per durpingą gruntą ir susiliejusia išplova prasigrauzia iki gelsvo smėlio su akmenukais. Jis nuteka iš padrėkusio šaltinio ruožo. Vandeniui pasitvenkusi išplovos dalis prieš medinį tako grindinį (lieptą) apdėliota rieduliais, pakloti du mediniai trumpi (apie 1 m) latakėliai. Prie jų šalia lieptelio ir semiamas vanduo. Čia pat pastatytas medinis kryžius, prie medžių pritvirtinta kita šventa (religinė) atributika. Įrengtas informacinis stendas. Versmės pritaikytos lankyti, lengvai surandamos. Matyt, ir dabar dažnai ap-lankomas į pamaldas susirenkančių žmonių, kitų apsilankančių šiame sename kaime.

Vandens fizikinės savybės

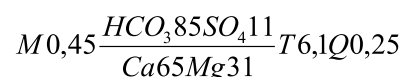
Išplovoje ties liepteliu ir iš po latakų vanduo skaidrus, bekvapis. Išmatavus mobiliu matuokliu (2014-03-13) vanduo buvo 6,1 °C temperatūros, silpnai šarminis (pH –7,44). Savitasis elektros laidis (SEL) – 443 μS/cm, vandens oksidacinis ir redukcinis potencialas Eh = +110 mV, deguonies (O₂ = 5,48 mg/l).

Vandens cheminės savybės

Nustatomo komponento pavadinimas	Nustatyta vertė		
	mg/l	mg-ekv/l	ekv. proc.
Išfiltrusių mineralinių medžiagų suma	447		
Sausoji liekana 180 °C	292		
Bendrasis kietumas		5,33	
Karbonatinis kietumas		5,00	
Nekarbonatinis kietumas		0,33	
Anijonai:			
Chloridai, Cl ⁻	6,29	0,18	3,05
Sulfatai, SO ₄ ²⁻	31,58	0,66	11,19
Hidrokarbonatai, HCO ₃ ⁻	305,10	5,00	84,75
Nitritai, NO ₂ ⁻	< 0,02	0,00	0,00
Nitratai, NO ₃ ⁻	3,65	0,06	1,02
Katijonai:			
Natris, Na ⁺	3,92	0,17	3,07
Kalis, K ⁺	1,03	0,03	0,54
Kalcis, Ca ²⁺	72,26	3,61	65,28
Magnis, Mg ²⁺	20,90	1,72	31,10
Amoniakas, NH ₄ ⁺	< 0,03	0,00	0,00
Kitos analitės:			
pH, pH vienetai 20 °C	7,62		
Bendroji geležis, Fe mg/l	0,04		
Savitasis elektros laidis, μS/cm	502		

Vanduo gėlas, turi mažai mineralinių medžiagų, bendroji jo mineralizacija 447 mg/l, santykinai kietas (kietumas 5,33 mg-ekv/l), pasižymi karbonatiniu, lengvai pašalinamu kietumu. Nitritų ir amonio neaptikta, geležies koncentracija nedidelė, nitratų koncentracija artima foninei (3,65 mg/l).

Cheminės sudėties formulė (ekv/%)

Tautosakinės, kraštotyrinės, istorinės žinios

Šaltinis nuo seno labai vertintas. Maldininkai, atkeliavę į Šilėnų atlaidus, prausdavosi šiuo vandeniu, tikėjo, kad jis gydo. Kartą atėjusi mergina skaudančiomis kojomis iš neokupuotos Lietuvos dalies, keliais ėjo aplink šaltinį, rinko žvyro akmenėlius nuo dantų skausmo ir šioje vietoje pagijo. Vietos gyventojai šiuo vandeniu eidavę praustis Didžiojo Ketvirtadienio rytmetį, saulei netekėjus, neatsigręždami ir tylėdami (Vaitkevičius, 2004). Šaltinio ir kaime esančios bažnyčios vieta laikoma stebuklinga. Stebuklais garsėja ir du bažnyčioje esantys paveikslai, kurių vieną paslaptinai žmonės rado atplaukusį šilinės užutėkyje dešiniajame Neries krante ties Naujaja Rėva. Senas ir vertingas Šilėnų kaimas, su įdomia gatvine struktūra – gatvelės susieina nedidelėje aikštelėje ties bažnyčia. Rašytiniuose šaltiniuose jis minimas net nuo XV amžiaus. Medinė Švč. Mergelės Marijos bažnyčia čia pastatyta 1725 metais.

Tipas

Krentantis erozinis

Režimas

Nuolatinio veikimo

Vandeningumas

Mažo vandeningumo (nereikšmingas), debitas – 0,25 l/s arba 21,6 m³/d (matuota po latakų). Vizualiai šaltiniuojančia išplova vandens nuteka apie 5 kartus daugiau, kažkur apie 1,25 l/s arba iki 108 m³/d

Vandens tipas

Kalcio, magnio hidrokarbonatinis sulfatinis

Aprašė:

P. Gedžiūnas,
Z. Zanevskij, 2014